

Monumentnummer*: 531893

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status **rijksmonument**
Inschrijving register* 30 januari 2015
Kadaster deel/nr 82962/123

Woonplaats* **Vuren**
Gemeente* **West Betuwe**
Provincie* **Gelderland**

Kadastrale gemeente* **Vuren**
Sectie* **S**
Kadastraal object*
Appartement aanduiding
Grondperceel **750**

Omschrijving**

Cluster 73.

NIEUWE HOLLANDSE WATERLINIE

Inleiding

CONTRESCARPGALERIJ MET POTERNE B als een half rond om de bomvrije toren opgetrokken bouwwerk, dat aan de buitenzijde is bekleed met een aarden dekking, die als functie heeft de toren en het galerijgebouw en de poterne zelf tegen inslagen van projectielen te beschermen. Toen in de jaren '60 en '70 van de 19e eeuw de kracht en de trefzekerheid van het geschut toenam, waren in het bijzonder de torens op forten al gauw niet meer bestand tegen het geweld. Er werden twee oplossingen toegepast: de hoogte van een aantal torens werd teruggebracht, wat ze als doelwit niet alleen minder zichtbaar, maar ook minder kwetsbaar maakte. Hiernaast zijn in een aantal gevallen gedeeltelijk rondom de torens aarden dekkingen of contrescarps aangelegd. Beide aanpassingen vonden plaats bij het Fort bij Vuren. Zo'n contrescarp bestaat uit een zware, metershoge gronddekking, die als bescherming tegen vijandelijk artillerievuur diende en de torens weer 'bomvrij' maakte. Gewoonlijk was de contrescarp (glacis) dicht nabij of tegen de toren gelegen. Lag hij dichtbij, dan was hij hiervan gescheiden door een (ten dele) rond lopende gang en een met aarde gedekt galerijgebouw, de contrescarpgalerij. Een contrescarpgalerij is dus aan de buitenzijde aangeaard en aan de kant van de toren voorzien van een (bakstenen) gevel. Een poterne is een overdekte of gedekte (door)gang of uitvalsweg.

Omschrijving

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

De uitbreiding van het Fort bij Vuren met een CONTRESCARPGALERIJ EN POTERNE B vond plaats in de jaren circa 1878-1879. De CONTRESCARPGALERIJ B van Fort Vuren ligt, iets meer dan halfrond, aan de zuidoostzijde van de toren, op een afstand van omstreeks 4 m daarvan. De verticale, bakstenen, grotendeels een bouwlaag omvattende gevel met hoge keermuur, die ongeveer even hoog is als die van de verlaagde toren zelf, is aan de binnenzijde op de begane grond voorzien van groen geschilderde toegangs- en / of andere gevelopeningen van verschillend type, die afsluitbaar zijn door middel van houten deuren en / of ijzeren luiken. Aan de buitenzijde is de contrescarpgalerij gedekt door een metersdikke, flauw hellende aardlaag. Het min of meer rechthoekig trapeziumvormige profiel van de contrescarpgalerij laat zich aan de beide bakstenen, kopse gevels goed herkennen. Deze gevels bevatten op twee niveaus enkele afsluitbare gevelopeningen. Het interieur bestaat uit een aantal gewelfde en via zware houten deuren onderling verbonden vertrekken.

Via de naar rechts geknikte POTERNE waren vanuit de contrescarpgalerij de gevechtsoptellingen aan de oostzijde van het fort bereikbaar; de uitgang bevindt zich aan de zuidoostzijde, aan de voet van de contrescarp.

Waardering

De CONTRESCARPGALERIJ MET POTERNE B van het Fort bij Vuren zijn van algemeen belang vanwege:

* Cultuurhistorische waarden als onderdelen van de Nieuwe Hollandse Waterlinie zoals deze is ontworpen door C.R.T. Kraijenhoff en in eerste aanleg vanaf 1815 door hem, Jan Blanken en majoor-ingenieur Willem Offerhaus is gerealiseerd en daarna door anderen gedurende ongeveer 125 jaar is versterkt en verbeterd.

* Architectuurhistorische waarden, in het bijzonder als uiting van de militair-strategische bouwkunde, die gebaseerd is op: a. het systeem van inundatie en accesverdediging (19de eeuw), b. de wedloop met de zich versterkende offensieve middelen (19de eeuw).

Het betreft hier onderdelen uit de periode 1878 -1879, namelijk voorbeelden van een beschermde aarden en gemetselde constructie voor een toren op een fort en een bomvrije doorgang door een wal.

* Ensemblewaarde en situationele waarden als onderdelen van de Nieuwe Hollandse Waterlinie en vanwege de functionele en fysieke samenhang met de overige onderdelen van het complex.

* De onderdelen zijn relatief zeldzaam en bijzonder representatief omdat er niet veel contrescarpgalerijen bij torens op forten zijn bewaard en omdat ze een goed voorbeeld zijn van een contrescarpgalerij in combinatie met een poterne.

* De onderdelen zijn goed bewaard omdat diverse kenmerkende onderdelen in exterieur en interieur behouden en herkenbaar zijn gebleven.

Hoofdcategorie

Verdedigingswerken en militaire gebouwen

Subcategorie

Fort, vesting en -onderdelen

Functie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument